

ZPRÁVA O ČINNOSTI NÁRODNÍHO POZEMKOVÉHO SPOLKU za období od Výročního setkání pozemkových spolků 2004 v Domašově nad Bystřicí

1. Rada Národního pozemkového spolku

Rada NPS pracovala v uplynulém období ve složení PhDr. Pavel Bureš (Národní památkový ústav), Ing. Martin Dušek (ÚVR ČSOP), Mgr. Václav Izák (Pozemkový spolek Hády), Mgr. Martin Kloudys (Pozemkový spolek pro přírodu a památky Podblanicka), Mgr. Michal Krátký (Pozemkový spolek Sagittaria), RNDr. Josef Pašek (Pozemkový spolek Radnice), Ing. Ladislav Ptáček (ÚVR ČSOP), Mgr. Tomáš Růžička (Nadace Partnerství), Ing. Petr Stloukal (Ministerstvo životního prostředí ČR), RNDr. Jiří Stonawski (Lesy České republiky, s.p.), Ing. Rostislav Trávníček (Pozemkový spolek Kosenka pro přírodu a památky Valašskoklobucka), RNDr. Vlastislav Vlačihna – předseda Rady NPS (Pozemkový spolek Milý). Rada se sešla od minulého Výročního shromáždění pětkrát. Podrobné zápisy z jejích jednání byly zasílány všem akreditovaným pozemkovým spolkům a dalším zájemcům.

2. Výběrové řízení ČSOP

V rámci výběrového řízení na podporu pilotních a rozvojových projektů pozemkových spolků, financovaného tradičně Ministerstvem životního prostředí ČR, bylo částkou 1.151.300,- Kč podpořeno 29 projektů v celkové hodnotě 3.163.506,50 Kč. Z toho bylo 5 pilotních projektů a 24 rozvojových. 4 projekty nebyly podpořeny (2 na základě doporučení Rady NPS z důvodu nedodržení podmínek výběrového řízení, 1 na základě doporučení Rady NPS z věcných důvodů, 1 na základě rozhodnutí Komise ochrany přírody z formálních důvodů – neplatná registrace organizace).

V rámci realizovaných projektů byla získána vlastnická práva k 16,97 ha přírodně hodnotných pozemků, uzavřeny nové nájemní, podnájemní a výpůjční smlouvy na 54,26 ha, obnoveny či prodlouženy nájemní smlouvy na 1,95 ha a uzavřeny dobrovolné dohody s vlastníky o spolupráci či souhlasy s údržbou na 27,25 ha přírodně cenných pozemků, dále byla realizována jedna nová (11 tabulí) a jedna doplněná (1 tabule) naučná stezka, 5 panelů informujících o významu daných lokalit a na dvou lokalitách osazeny jednoduché tabule, informující veřejnost, že tyto lokality jsou v majetku ČSOP a v péči pozemkového spolku, byla vydána 1 propagační samolepka (kalendářík) v nákladu 1000 ks, 2 letáky o činnosti pozemkového spolku v nákladu celkem 2500 ks, 3 pohlednice v nákladu celkem 1850 ks a 1 zpravodaj v nákladu 400 ks, byla vytvořena jedna nová webová prezentace PS, bylo uskutečněno 17 odborných exkursí na lokality v péči pozemkových spolků a 1 beseda s vlastníky, geodeticky byly zaměřeny 4 lokality ve vlastnictví či dlouhodobém nájmu pozemkových spolků, byly vypracovány dvě biologické, jedna pomologická a jedna botanická studie, jeden projekt na vybudování tůní pro obojživelníky a zajištěno zpracování a podání tří mezinárodních projektů, zaměřených na další rozvoj pozemkového spolku.

Do výběrového řízení v roce 2005 bylo podáno 31 projektů, celkem požadovaná částka je 1.593.360,- Kč.

3. Finanční podpora akreditovaným pozemkovým spolkům

V prosinci byla mezi akreditované pozemkové spolky rozdělena mimořádná podpora ve výši 118.000,- Kč. Tato podpora byla rozdělena podle klíče: včasné odevzdání zprávy o činnosti PS za rok 2003 (respektive nově akreditované PS) + aktualizace pozemkové evidence + webová prezentace pozemkového spolku (splňující určitá kritéria) + fotodokumentace činnosti pozemkového spolku. Podporu ve výši od 1.200,- do 4.900,- Kč (podle splnění kritérií) dostalo 33 pozemkových spolků. Na podporu neměly nárok pozemkové spolky, které neuhradily akreditační poplatek za rok 2004.

4. Akreditace pozemkových spolků

V uplynulém období byl nově akreditováno 5 pozemkových spolků – PS Berkut (ZO ČSOP Berkut), PS Hamerský potok (občanské sdružení Hamerský potok), PS Lednice (ZO ČSOP Lednice), PS Polabí (ZO ČSOP Polabí) a PS Střední Poohří (ZO ČSOP Oharka). Projednávání tří žádostí o akreditaci dosud nebylo uzavřeno z formálních důvodů (v jednom případě nejasný majetkový vztah k pozemkům a nedodání doporučení, ve druhém nedodání informace o statutárních zástupcích a pověřených kontaktních osobách organizace, ve třetím nedodání dokladu o právním vztahu k nemovitostem). Akreditace nebyla udělena Pozemkovému spolku Niva (důvod: předložená „nájemní smlouva“ nezaručuje dlouhodobý právní vztah k nemovitosti, úzká závislost organizace na jednom komerčním subjektu není zárukou nezávislosti a dlouhodobé stability pozemkového spolku).

Ke dnešnímu dni je tedy v České republice akreditováno 41 pozemkových spolků (v čemž však není zohledněno případné neprodloužení akreditací některých PS na rok 2005).

5. Akreditační výhody

Byly zachovány stejné akreditační výhody jako v předešlém roce – tedy kromě průběžné informovanosti (viz bod 7) a bezplatné účasti zástupce akreditovaného pozemkového spolku na Výročním shromáždění PS zejména pojištění zodpovědnosti za škody a bezplatná právní pomoc.

Pojištění zodpovědnosti za škody platí v nezměněné podobě i v roce 2005, dosud ho (naštěstí) nikdo nevyužil.

Právní poradenství i nadále poskytuje Mgr. Andrea Rezková. Pozemkovými spolky však není příliš využíváno.

6. Spolupráce s velkými vlastníky

Byla uzavřena dlouhodobá smlouva o spolupráci s Agenturou ochrany přírody a krajiny ČR a se Správou ochrany přírody ČR.

S Agenturou ochrany přírody a krajiny úspěšně probíhají jednání o výpůjčkách pozemků z fondu zvláště chráněných území.

Vzhledem ke změnám ve vedení Lesů České republiky, s.p., se bohužel zcela zastavilo další projednávání možnosti výpůjček pozemků od tohoto podniku.

7. Spolupráce RNPS s jednotlivými PS

V uplynulém období bylo navštíveno 14 pozemkových spolků – šlo především o „předakreditační“ návštěvy (6) a návštěvy v souvislosti s kampaní Místo pro přírodu (5).

Akreditovaným pozemkovým spolkům jsou pravidelně rozesílány mailem informace o nových grantech, právních novinkách, školeních a další zajímavé informace. Akreditovaným pozemkovým spolkům byly v uplynulém období rozeslány též tři zajímavé publikace: Péče o dřeviny rostoucí mimo les I., Přímé finanční podpory na ochranu přírody v hospodářské krajině, Interpretace místního dědictví. Pozemkovým spolkům mimo ČSOP je zasílán časopis Krása našeho domova (členové ČSOP ho dostávají v rámci členských výhod). Informační servis zajišťuje průběžně koordinátor programu v Kanceláři ÚVR ČSOP.

Byly zpracovány další kapitoly Manuálu pozemkových spolků – předkupní právo, adresáře, pojištění zodpovědnosti za škody, doplnění obecných kapitol o pozemkových spolecích v ČR (Rada NPS, Výroční shromáždění, historie). Aktualizována byla především kapitola a nájemních a výpůjčních smlouvách. Tyto materiály jsou určeny výhradně pro akreditované pozemkové spolky, účastníkům budou rozdány během Výročního shromáždění a ostatním poté rozeslány poštou.

Rada NPS byla nucena během roku řešit též několik problémů v činnosti PS (protest proti nepodpoření projektu, nejasnosti v souvislosti s právní subjektivitou pozemkového spolku, ukončení nájemních smluv ze strany pozemkového spolku) – neustále tak „za chodu“ doladuje mechanismy sloužící k ochraně dobrého jména pozemkových spolků u nás.

8. Strategický plán pozemkových spolků

Rada NPS se průběžně zabývala koncepčními otázkami, zejména výší akreditačního poplatku, certifikačním hodnotných pozemků, vztahu pozemkových spolků k dalším programům a aktivitám ČSOP a poskytování akreditačních výhod. Výsledkem těchto diskusí je návrh na drobné úpravy směrnice pro pozemkové spolky a stanovení akreditačního poplatku na rok 2005 ve výši 1000,- Kč.

Ve spolupráci s PHDr. Pavlem Burešem z Národního památkového ústavu a v návaznosti na nově vznikající program ČSOP „Ochrana kulturního dědictví“ probíhají snahy o nalezení finanční podpory i pro tuto část činnosti PS – zatím bez úspěchu.

Ucelený Strategický plán Národního pozemkového spolku na období následujících let zatím nebyl zpracován.

9. Kampaň „Místo pro přírodu“ – veřejná sbírka

Hlavním cílem kampaně „Místo pro přírodu“ je získat formou veřejné sbírky finanční prostředky na výkupy ohrožených přírodně cenných lokalit, případně pozemků vhodných k revitalizačním projektům či realizaci ÚSES. Vedlejším, avšak neméně významným cílem je seznámit širokou veřejnost s existencí a činností pozemkových spolků, potažmo s nutností ochrany krajiny pro přežití rostlin, živočichů i člověka a se zodpovědností nás všech za ni. Oba tyto cíle se dařilo v uplynulém roce naplňovat.

Kampaň pokračovala ve dvou úrovních – na celostátní úrovni (v obecné rovině) a na regionální úrovni (kampaň PS KOSENKA „Zachraň les“, jejíž cílem je vytvořit souvislý několik desítek hektarů velký přirozený lesní komplex v severní části Bílých Karpat, v současné době se jedná o vyhlášení další regionální kampaně na Podblanicku, kterou by organizoval PS pro přírodu a památky Podblanicka).

Za uplynulé období se podařilo na účet sbírky vybrat 1.161.982 Kč (z toho 635.155 Kč na „podúčet“ bělokarpatského lesa) a vykoupit další čtyři pozemky (další dva pozemky – 2,5 ha přes sto let starého převážně jedlového lesa - na Ščurnici v Bílých Karpatech a dva pozemky – 1,1 ha vlhkých luk a starých olšin – v Jinošovském údolí na Podblanicku). Z technických a administrativních důvodů jsme museli upustit od výkupu Labského mokřadu na Královéhradecku, byť informace o něm již proběhla médií.

Na pozemky vykoupené v uplynulém roce byly uzavřeny s příslušnými pozemkovými spolky (prozatím) roční výpůjční smlouvy a vypracovány ochranné plány. V současné době se připravuje oponentura těchto plánů (současně s tím probíhá též posuzování vhodnosti metodiky na zpracování managementových plánů, vypracovaných organizací Daphne, pro potřeby pozemkových spolků).

S dárci kampaně je udržován průběžný kontakt, na podzim jim byly rozeslány „Dárcovské listy“ (podrobné informace o nově vykoupených lokalitách, o činnosti na lokalitách již dříve vykoupených a stručně též další plány a záměry) s prosbou o další příspěvek – kladná odezva byla ve 27,5 %, což lze považovat za úspěch.

Informace o kampani zájemci i nadále naleznou na www.mistoproprirodu.cz, po výkupu pozemků proběhla „dvojitá“ tisková konference (souběžně v Praze a ve Zlíně) se slušnou odezvou v médiích, zprávy o průběhu kampaně i vykoupených lokalitách vychází průběžně v časopise Krása našeho domova. K propagaci jsou zatím stále používány materiály, vydané v předchozím roce.

10. Prezentace pozemkových spolků

Prezentace pozemkových spolků veřejnosti probíhala na mnoha úrovních. Kromě aktivit, souvisejících s kampaní „Místo pro přírodu“ (viz kapitola 9) byla činnost pozemkových spolků prezentována zejména v rámci oslav 25 let ČSOP (publikace „25 let činnosti ČSOP“, putovní výstava o činnosti ČSOP, konference „Dobrovolná ochrana přírody v ČR“ 10. – 11. 12. 2004 v Průhonicích), články o činnosti pozemkových spolků se pravidelně objevují v časopise Krása našeho domova.

Webové stránky <http://www.csop.cz/pozemkovespolky> jsou průběžně aktualizovány.

Publikace „Pozemkové spolky pomáhají vlastníkům“ a „Pozemkové spolky – jak může vlastník, úředník a ochránář najít společnou řeč?“ mají akreditované pozemkové spolky v neomezeném množství k dispozici pro potřeby své vlastní propagace.

Rada NPS podporuje i prezentaci jednotlivých pozemkových spolků – jak v rámci tradičního výběrového řízení (viz kapitola 2), tak mimořádnou finanční podporou, určenou částečně na vytvoření a aktualizaci webové prezentace (viz kapitola 3). Mimochodem – prezentaci na webu má v současné době 25 akreditovaných pozemkových spolků.

11. Zahraníční spolupráce

Ve dnech 6. – 15. 5. se zúčastnilo 5 zástupců ČSOP a Rady NPS (Pavel Pešout, Petr Stýblo, Ladislav Ptáček, Václav Izák a Lenka Šoltysová) studijní cesty po pozemkových spolcích v USA.

Václav Izák se zúčastnil na začátku října konference na Slovensku na téma „starý původ – nové využití“, která byla spojena s výročním zasedáním ENNHO (European Network of National Heritage Organisations). Setkali se tam zástupci organizací, které pečují o přírodně, ale především kulturně cenné nemovitosti.

V současné době probíhá jednání o možné spolupráci na celoevropském projektu Planta Europa (botanicky významná území).

Byl podán projekt na uspořádání mezinárodní konference Soukromá ochrana přírody ve střední Evropě nejprve na Visegrádský fond (neúspěšně), poté Nadaci Partnerství (zatím není znám výsledek).

16. dubna 2005

*Vlastislav Vlačíha
Předseda Rady Národního
pozemkového spolku*

*Jan Moravec
Koordinátor Národního pozemkového
spolku*